

REFLEXIONS SOBRE O PLAN FORESTAL ANDALUZ

por ALBINO PRADA BLANCO

A recente presentación do "Plan Forestal de Galicia" (1) semella unha boa ocasión para dar noticia dun documento pioneiro, xa en vigor en España, como é o "Plan Forestal Andaluz" (2) do ano 1989 vixente durante o período 1988-2048.

Noticia e tamén comparación porque se, como veremos, a problemática productivo-madeireira énos semellante tamén o é a decisiva cuestión do deterioro-erosión dos montes en ambas latitudes (como se admite no noso Plan "...graves efectos de erosión derivados de los incendios repetidos." páx. 526) e a súa causación pola mixtura de absentismo + incendios.

Os datos en hectáreas para a situación actual (1988) e a prevista no Modelo de Monte do Plan Andaluz (2048) é a que se presenta no Cadro A. O primeiro a subliñar é a grande importancia actual (25% da superficie forestal -SF-) e futura (44% da SF) do monte arborado non madeirable. Son por unha banda masas mixtas en boa medida de frondosas e tamén con coníferas con finalidade de conservación-restauración das terras e, por outra, para alimentación do gando en encinares ou para obtención de cortiza. Neste asunto só dicir que o noso Plan é belixerante coas masas mixtas ("todas las masas forestales deberán ser monoespecíficas" páx. 388), non contempla a opción mixta arbora-

CADRO A

EVOLUCION DE SUPERFICIES POR USOS EN ANDALUCIA

PERIODO 1988 / 2048

=====

	1988		2048			
especie	has.	%	%	has.	%	%
EUCALIPTAL	267.269	23,6	11,2	183.017	11,8	5,0
PIÑEIROS	825.394	73,0	34,6	1.233.288	80,0	33,8
OUTRAS	36.537	3,2	1,5	123.695	8,0	3,3
TOTAL	-----					
MADEIRABLE (MM)	1.129.200	100	47,3	1.540.000	100	42,2
TOTAL NON	-----					
MADEIRABLE	1.255.992		52,6	2.102.189		57,7
TOTAL	-----					
ARBORADA	2.385.247	51,2	100	3.642.967	76,6	100
DESARBORADA	2.265.850	48,7	-	1.109.410	23,3	-
TOTAL	-----					
FORESTAL (SF)	4.651.097	100	-	4.752.377	100	-
	=====					

fonte: Elaboración Propia sobre datos do "PLAN FORESTAL ANDALUZ, 1989" IARA, SEVILLA, 1990

INFORME

ADEGA

CADRO B

EVOLUCION DO CRECEMENTO MADEIRABLE ANUAL EN ANDALUCIA

PERIODO 1988 / 2048

=====

crecemento anual

1988 2048

especie	000 m3	%	000 m3	%
EUCALIPTAL	801,0	28,4	1.098,0	18,9
PIÑEIROS	1.238,7	44,0	2.534,1	43,7
OUTRAS	132,0	4,6	663,3	11,4
TOTAL MADEIRABLE	2.185,2	77,6	4.321,0	74,6
TOTAL NON MADEIRABLE	628,0	22,3	1.471,3	25,3
TOTAL ARBORADA	2.813,2	100	5.792,9	100

fonte: Elaboración Propia sobre datos do "PLAN FORESTAL ANDALUZ, 1989" IARA, SEVILLA, 1990.

do-pastos (nun país cunha alta taxa de gandeiría sen terra) e reduce a superficie de masas con fins só protectores ou de conservación a apenas o 17% da SF (341.000 has.).

Corolario lóxico do anterior é o moi diferente enfoque do monte madeirable nos dous Plans. En Andalucía dun 23% da SF pasarán a un 30% no 2048, en Galicia partindo dun xa notorio 40% chegaríamos a un 70% no 2032. A vocación madeireira do proxecto galego non deixa lugar a dúbidas. Pero tamén no desglose desta cuestión hai elementos de interese non evitables alegando as diferentes productividades potenciais. Vexamos.

O eucalipto en Andalucía ten unha presenza semellante á que ten en Galicia (23,6% do monte madeirable -MM- fronte a un 28,3% no MM galego)(3). Pois ben, mentres que en Andalucía se prevé unha reducción da superficie desta especie en 84.000 has. (máis dun 31% das existentes na actualidade) que se consideran aptas para a produción doutras especies (carballos + piñeiros), o plan galego, por unha banda, consolida as has. existentes nos asentamentos actuais (producto de non facer calquera avaliación-control e dos incendios), xa que, segundo os redactores, as masas do norte de A Coruña e Lugo "tienen buenas densidades, elevadas existencias y se puede hablar de una explotación técnicamente correcta" (páx. 193) e no resto "intensificación en las superficies actualmente dedicadas a eucalipto" (páx. 247), e, por outra banda, amplia a superficie de eucaliptais en 23.000 has. Non hai aquí, como se ve, ningunha relativización verbo das especies lignícolas (chopo, p.radiata, eucalipto) como a que se fai no Plan Andaluz cando se afirma que "hay razones fundamentadas para no considerarlas óptimas desde un punto de vista ecológico" (pág. 146).

INFORME

ADEGA

Verbo das frondosas-caducifolias os datos do Cadro B de crecemento madeirable anual indican que en Andalucía a aportación destas especies ó total vai ser do $25,3 + 11,4 = 36,7\%$ do total (carballos; chopos, castiñeiros sobre todo), no caso galego só acadaríamos no ano 2060 -como moi pronto- un 14,4% do total repartíndose o resto entre un 36,5% para o eucalipto (¡en Andalucía un escaso 19%!) e un 47,5% para os piñeiros. Tanto na lignicultura do eucalipto como na recuperación das frondosas os dous plans manteñen criterios e prioridades en absoluto coincidentes.

Outra cuestión a destacar do Plan andaluz é a referente á evolución prevista da propiedade forestal. O Plan prevé "la adquisición de fincas para aquellos casos en que las mismas deban ser objeto de actuaciones forestales en bien del interés general, y su coste sea difícilmente asumible por los propietarios" (páx. 201) e tamén a ampliación sustantiva dos consorcios con particulares cos mesmos obxetivos. As cifras sintéticas da situación de partida e á finalización do Plan son as que seguen:

EVOLUCION PREVISTA DA PROPIEDAD FORESTAL ANDALUCIA 1988 - 2048

	1988	%	2048	%
ESTADO	542.000	11,7	1.980.000	42,9
ENTIDADES LOCAIS	686.000	14,8	671.000	14,5
PARTICULARES				
consorciados	150.000	3,2	390.000	8,4
sen consor.	3.247.000	70,2	1.569.000	34,0
TOTAL	4.625.000	100	4.610.000	100

Destaca ostentadamente a inversión do binomio xestión-propiedade particular verbo da pública. Mentres na actualidade o 70% dos montes andaluces están xestionados por particulares (64% en Galicia) no futuro só serán o 34%. Isto implica a compra de 1.500.000 has. por parte da Administración e un aumento do 160% das superficies actualmente consorciadas. O resultado é a inversión aludida dun 30/70 actual a un 70/30 futuro (público - privado).

No caso galego estamos nas antípodas. Non hai tal inversión. Non hai conformación dun patrimonio público (só se comprarán 51.000 has. para parques periurbanos e espazos sensibles - páx.586-) que será dun 6% como moito no 2032, nin se cuantifica a evolución futura dos consorcios coas comunidades de veciños

(que na actualidade afectan a un 50% destes montes e supoñen un 16% da SF). En suma, un escaso 22% de xestión -que non propiedade- pública frente ó 70% andaluz. E hai que dicir que o presuposto andaluz para adquisición de terreos tendo en conta os prezos galegos da ha. de monte (páx. 587), suporían a compra de 460.000 has. Cifra que nos situaría nun 25% de patrimonio forestal público e nun 40% de xestión pública. Como se ve isto é, para os nosos planificadores, ciencia-ficción.

A consecuencia en Galicia é obvia: "la mayor superficie de actuación corresponde a transformaciones en el monte arbolado de propiedad particular" (páx. 388), superficies que nun 74% dos casos o mesmo Plan considera inviables silvicolamente (páx. 110) e nas que primará a vontade dos propietarios (páx. 80 e 305) en función do mercado e condicionados por un Plan que segundo se confesa postula a "concentración de las transformaciones para las especies de crecimiento rápido en los primeros quinquenios del período de vigencia del Plan y dilata el plazo de actuaciones para las demás" (páx. 397). Tamén neste asunto está claro que en Galicia vanse financiar con diñeiro público actuacións que teñen un escaso componente público. O Plan configúrase así como unha xigantesca rede de subvencións a propietarios particulares e a industrias consumidoras de madeiras de trituración ou escaso valor para serra.

Un promedio do 70% das inversións públicas no primeiro decenio tanto en capital forestal como en infraestructuras será para pinaster + radiata + eucalipto dado que a finalidade é clara "... entre el eucalipto, el pino radiata y el pino pinaster suponen el 77% de la producción" (páx. 602). Non se produce así un uso diversificador de especies con diñeiro público, non actúa a inversión pública como substitutiva daquelas que a privada non acomete polo seu longo prazo ou alto risco e, en consecuencia, o Plan Galego renuncia a facer un esforzo inversor en capital silvícola e forestal público limitándose a racionalizar e subvencionar a conducta dos particulares.

Pois ben, e para finalizar, se definimos unha ratio de custo en millóns por hectárea de arborado intervido nos dous Plans, e só tendo en conta a inversión pública máis as subvencións a particulares, o resultado é de 0,49 millóns/ha. para Andalucía e de 0,71 millóns/ha. para Galicia. Noutras palabras: o Plan andaluz é mais barato a pesares de conformar un patrimonio público do 43% dos montes (Galicia só 6% como moito) e de cumprir moito máis intensivamente fins de conservación e de arborados non madeirables. Dúas cuestións que deberían facelo máis caro. Asuntos ambos que cabía esperar que tanto en Andalucía como en Galicia o sector público considera-

ra como prioridades. Non é así.

Ben seguro que o Plan Andaluz non é transferible sen máis ó caso galego. Pero mentres os redactores do Plan galego nos levan a unha converxencia co modelo silvícola chileno ou portugués, nós cremos que podemos aprender máis do modelo andaluz aquí comentado. Non só del senón, tamén, do de Alemania, de Francia ou de Euskadi onde máis do 50% da produción de madeira é para serra de calidade e non para triturar ou para táboa de encofrado ... pero ese sería outro artigo.

1) SESFOR, S.L. - Consellería de Agricultura, Gandeiría e Montes, Santiago, 1992.

2) Instituto Andaluz de Reforma Agraria (IARA), Sevilla, 1990.

3) Excluimos do MM galego as 200.000 has. actuais de frondosas dado que o seu estado impide consideralas aptas para serra nun 90%

